

Letters to the Editor
Писма до редакцията

СТЕНОГРАФИЯТА В XXI ВЕК

Нина Иванова

Народно събрание на Република България

Навярно повечето хора знаят какво е стенографията. Най-малкото няма човек, който да не е чувал тази дума. Но малцина са тези, които са наясно не само с нейните технически тънкости, а и с потребността от тази, от една страна, точна наука, а от друга – своего рода изкуство. Ще се опитам накратко да обясня защо винаги разглеждам стенографията на базата на тези два аспекта.

По покана на българското правителство словенецът Антон Безеншек започва работа като главен стенограф в Народното събрание в София, приспособява стенографската система на Габелсбергер към българския език и на 8 октомври 1879 г. (25 септември по стар стил) провежда първия курс за стенографи в България. И така вече 135 години стенографията се оказва несменяема, ненадмината по своите параметри и непреходна по значение наука.

Защо аз я разглеждам и като изкуство? Защото всеки стенограф ползва не само специфичните стенографски знаци и базисните сигли, които са в основата на бързописа, а създава свои собствени съкращения, влага творчество в начина и в метода си на стенографиране. Затова е много трудно да се разчитат индивидуалните стенографски бележки – те не са само набор от знаци, а уникален авторски почерк.

Все по-често, когато споделя, че работя като стенограф, ми се налага да обяснявам защо е необходима стенографията, след като техниката толкова е напреднала.

Да, безспорен е фактът, че техниката е безценен помощник на всеки стенограф. В миналото, когато не е имало звукозаписна техника, стенографите са работили по двама, нерядко и по трима, за да могат да гарантират достоверността на записаното от тях. С появата на тази техника стенографът може да се справи и сам дори при многочасово стенографиране, когато ораторите говорят бързо или с непознати думи, или употребяват много чуждици (последното се среща все по-често), или когато ораторът използва думи на чужд език. Във всички тези случаи стенографът разчита и на записа.

Нерядко обаче този помощник може да те подведе. Затова да се разчита на звукозаписа, пък бил той и дублиран, е, меко казано, непрофесионално за всеки уважаващ себе си стенограф.

Ще ви обясня с няколко думи защо не може да се разчита само на звукозаписа. Изключвам най-често срещаната причина – спирането на тока, защото съвременната техника работи и на батерии, които би трябвало да издържат до възстановяването на елзахранването. Но и най-перфектната техника може да даде дефект. При съвременните дигитални диктофони повредата може да настъпи, без записващият да разбере за това. Имала съм случаи, в които съм правила двучасов запис, проверила съм го след края на заседанието, а при прехвърлянето в компютъра записът изчезва. Невъзможно! – ще кажат някои. Всъщност всичко е възможно.

Но да приемем, че с техниката всичко е наред. Какви други проблеми може да се появят при записа? Понякога ораторите „забравят“ да си включат микрофоните. Когато устройството е включено към уредбата, при невключен микрофон запис няма.

Ако останете на външен микрофон, може да имате малшанса да сте поставили микрофона в средата на масата, но до него да са седнали присъстващи, които, вместо да слушат оратора, обсъждат със съседа си това, което чуват, или просто водят личен разговор под сурдинка. Чувствителният микрофон ще хване всичко, което двамата си шепнат, и частично това, което говори ораторът от другия край на масата.

Няма да споменавам потракването на лъжичката при разбъркването на захарта в чашата с кафето. Уверявам ви – този звук заглушава всички думи, казани от оратора.

Да добавя ли какво точно се случва, когато се активира мобилен телефон, дори оставен без звук? Смущението и пукането на уредбата заглушава всичко, което се случва в залата през това време.

Да приемем все пак идеалния вариант, в който със записа всичко е наред. Аудиозаписът има своята стойност, но ако трябва да направите справка какво е казал ораторът Х, трябва да прослушате целия запис. Това ще ви отнеме много време. Ето защо ви е необходим текст.

Създателят на една от най-популярните стенографски системи, която е в основата и на българската стенография – Франц Габелсбергер, пише: „Стенографията е гимнастика за ума“. При овладяването на бързописа стенографът търси и намира връзката между думите, осмисля изречението и речта още при записването ѝ.

Преобразуването на говора в писмена реч не е лесно. При изготвянето на протоколи стенографът редактира стилово текста, оправя граматическите и времевите несъответствия, лапсусите. Нерядко интонацията, мимиките и жестовете могат да променят смисъла на казаното, тогава е наложително да се отбележат в текста с ремарка.

А сега си представете международна конференция, имате перфектен запис на гласа на преводача. Води се дискусия между двама англоговорещи оратори-

ри. Гласът на преводача е един. Как ще разберете кой от двамата оратори какво е казал? Ролята на стенографа е не само да отрази достоверно това, което е казано, но и кой точно го е казал.

Ако по време на заседание на някое акционерно дружество или дадена партия се промени Уставът, за да влезе в сила новият Устав, той трябва да бъде регистриран в съда. Ако части от тези промени бъдат оспорени в съда заради нарушена процедура при приемането им, дали съдът ще приеме да слуша целия запис, или ще иска да види стенографския протокол? А дали записът има стойност в съда?

Нужда от стенографията е имало и ще има винаги, докато съществуват писмени документи. Бързото намиране на части от изказвания, заседания или лекция не може да стане от записващата техника.

За голямо съжаление днес тази наука не се изучава. Подготовката на стенографи изисква минимум три-четири години, за да могат да започнат тази професия, и още много години практика, за да станат добри стенографи. Засега огромните усилия, които полагат стенографите от Народното събрание, за да възродят тази професия, не срещат разбиране. Но това е обект на друга тема, по която ще изложа аргументите си пред читателската аудитория.

Защо и каква е ползата от стенографията в XXI век, е ясно за всеки, на когото се налага да прибегне до исторически повече или по-малко значими доказателства. Аз ще се позова на древноримското „*Verba volant, scripta manent*“. Това са думи на Гай Тиций пред Сената, когато предлага използването на писмени документи в обществените дела, защото произнесените думи могат лесно да бъдат забравени, заличени или преиначени, но написани, те остават. И тежат на мястото си.

THE STENOGRAPHY IN THE 21ST CENTURY

✉ **Mrs. Nina Ivanova**
National Assembly of Bulgaria
1, Narodno sabranie Sq.
Sofia, Bulgaria
E-mail: ni_ivanova@abv.bg